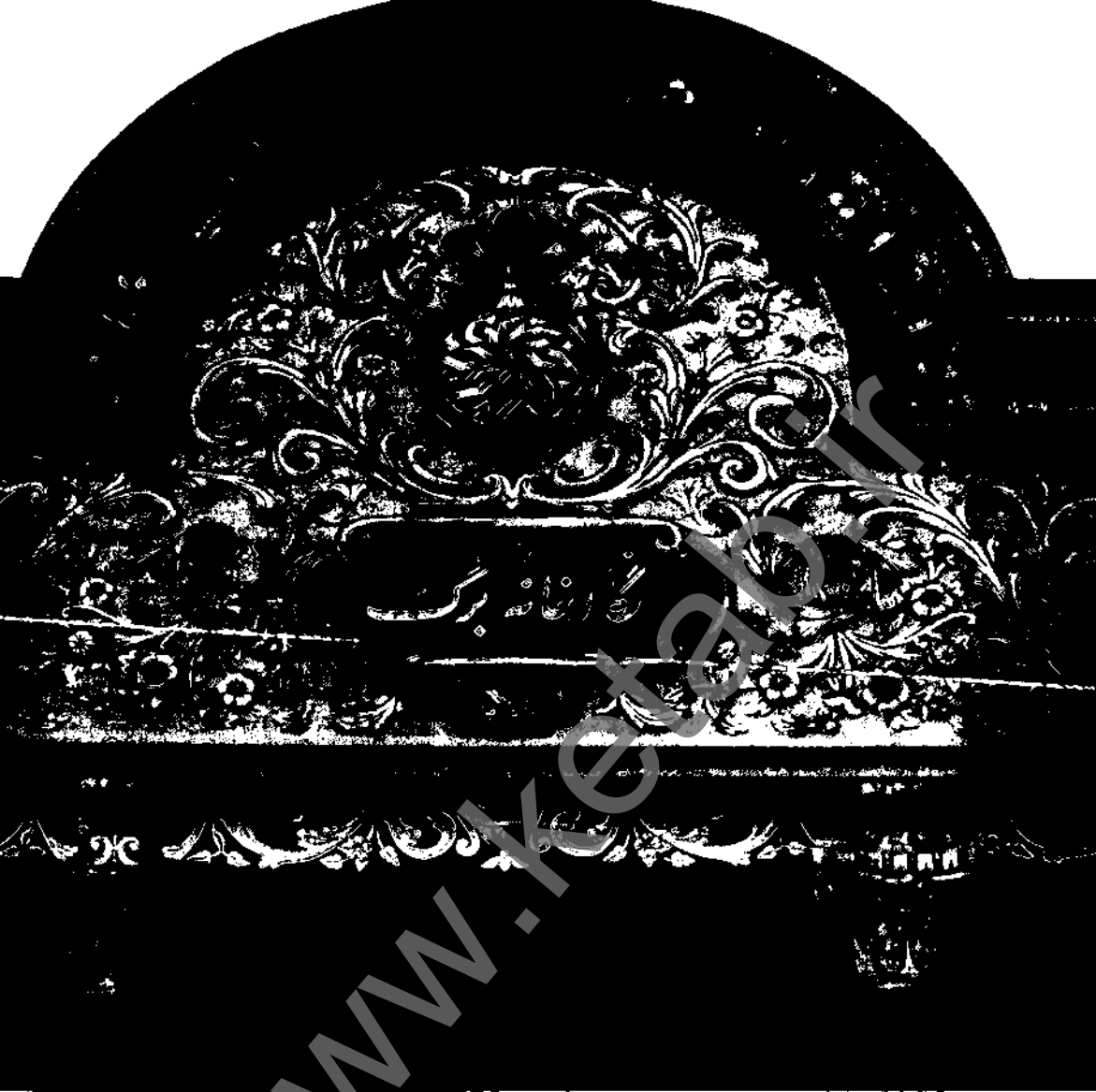

برگی‌های پژوهش ۳

اسناد و آراء نشست‌های پژوهشی هنر (نگارخانه برگ، ۱۳۹۰)

به اهتمام محمدحسن حامدی

محمود زنگنه، سیروس قائم‌مقامی، بهروز گلزاری، حسن زرین‌خط،
بهزاد گلپایگانی، عباس بلوکی‌فر، علی‌اشرف والی، علی کریمی

پیش درآمد سید محمد جواد شوشتری	۷
تاریخ هنر و امر شفاهی محمد حسن حامدی	۹
محمود زنگنه	۱۳
نمایش فقر، انزوا و ذات گرایی دکتر بهنام کامرانی	۱۶
او لبختند دهکده بود احمد زنگنه	۲۱
تصاویر	۲۳
سیروس قائم مقامی	۴۳
استادم؛ سیروس قائم مقامی عباس مشهدی زاده	۴۶
تکه ای از پازل مجسمه سازی ایران حمید شانس	۵۱
تصاویر	۵۶
بهروز گلزاری	۷۳
طراح مردمی کوچه و بازار پرویز کلانتری	۷۶
چند خاطره باد آورد جهانگیر نظام الدماء	۸۱
تصاویر	۸۴
حسین زرین خط	۱۱۳
هفت بلند کتیبه نویسی جهانگیر نظام الدماء	۱۱۶
این کاروان رفته... اکبر ساعتچی	۱۲۳
از کتابت تا کتیبه دکتر حمیدرضا قلیچ خانی	۱۲۹
تصاویر	۱۳۳
بهزاد گلپایگانی	۱۴۹
طراحی که از زمان خرد جلوتر بود بیژن صیغوری، عباس مشهدی زاده،	۱۵۲
آرش تنهایی	
تصاویر	۱۶۰
عباس بلوکی فر	۱۸۳
در یاد عباس بلوکی فر هادی سیف	۱۸۶
حافظه ای بسیار قوی نمنانه کیانوسی	۱۹۵
تصاویر	۱۹۸
علی اشرف والی	۲۱۳
نهایتی و غایتی مهتاب حمیدی	۲۱۶
آموزه های استاد علی بنان (هومن)	۲۲۲
تصاویر	۲۴۶
علی کریمی	۲۶۳
از لبختند کمال الملک تا فریاد کریمی هادی سیف	۲۶۶
خاطراتی از پدر محمد علی کریمی	۲۷۷
تصاویر	۲۸۲

پیش‌درآمد

جذابیت و زیبایی شهرها، تنها به آثار معماری، فضای سبز و یا مجسمه‌هایش خلاصه نمی‌شود. هر دیار در گذر از سده‌ها، نواحی را در خود می‌پرورد که آنها موجبات ترقی و تفاخر دیگران را فراهم می‌آورند؛ نبوغی که گاه به صورت علم و دانش متجلی می‌شود و گاه در قالب هنر. آنها به زودی به چهره‌ای غرورآفرین برای شهر بدل می‌شوند و مردم به وجودشان مباهات می‌کنند؛ و چه رسم خوشایندی است که بسیاری از اماکن و خیابان‌های شهر، با نام بزرگانی از این دست مزین شده است.

این نام‌ها گاه آنچنان بزرگ‌اند که هیچ‌جذبه‌ای - اعم از آثار طبیعی و میراث فرهنگی - توان رقابت با ایشان را نمی‌یابد؛ چراکه ایشان در دایرهٔ میراث معنوی جای می‌گیرند. با این همه، این نکته تنها در نام و یاد مفاخر خلاصه نمی‌شود. شهرهای بسیاری با همین اعتبار، بخشی اعظمی از اقتصاد خود را سامان می‌دهند و با جذب گردشگر، رونقی برای کسب‌وکار شهروندان فراهم می‌سازند.

کوتاه کلام آن‌که، هر نام بلند، اعتباری است که می‌بایست پاس داشته شود و از زیبایی‌ها و اعتبار آن برای امروز و فردای شهر، بهره گرفت. سازمان زیباسازی شهر تهران با چنین دیدگاهی، از بهمن ۱۳۸۸ سلسله مراسم تکرار و برپایی نمایشگاه آثار هنرمندان بزرگ ایران را با عنوان "نشست‌های پژوهشی هنر" در دستور کار خود قرار داد و نگارخانه برگ را برای این منظور در نظر گرفت. خوشبختانه این مهم تاکنون با درایت و نظم انجام پذیرفته و دستاوردهای درخوری را حاصل نموده است.

در اینجا لازم می‌دانم از مدیران "معاونت فرهنگی و هنری" شهر، و "معاونت برنامه‌ریزی و توسعه سازمان زیباسازی" و همکاران نشریه "تندیس"، که در شکل‌پذیری این اتفاق فرهنگی، مشارکت جدی داشتند، تشکر کنم.

سیدمحمدجواد شوشتری

مدیرعامل سازمان زیباسازی شهر تهران

تاریخ هنر و امر شفاهی محمدحسن حامدی

از برپایی نخستین نشست پژوهشی هنر و نکوداشت در نگارخانه برگ (بهمن ۱۳۸۷) تا امروز، این سومین کتابی است که مجموعه‌ای از سبند، عکس و آرای فرهنگی و هنری را درباره هنرمندان گرد می‌آورد.

گفت‌وگو، گشت‌وجو و بازتاب زندگی هنرمندانی که طی این سال‌ها به آنان کم‌تر پرداخته شده، در ابتدا مقصدمان را معلوم می‌کرد؛ چراکه ضرورت پژوهش در این عرصه از واجبات فرهنگی است. جلد نخست این مجموعه، که اسناد تازمبایی را از هنر و زندگی ژازه تباتبایی، ابوالحسن خان صدیقی، حسین بهزاد، علی‌اکبر صنعتی، اسماعیل آشتیانی، علی قهاری، حلیل ضیاءپور و بیوک احمري؛ پیش رو قرار می‌داد، ما را بر آن داشت مصمم‌تر به مقصد نهایی، که همانا دراختیار گذاشتن مواد اولیه و گاهی اوقات مواد بسیار قطعی و حایز اهمیت در عرصه پژوهش هنر، توجه کنیم. دقت در زندگی هنرمندانی که سال‌ها از مرگ‌شان گذشته بود و بازبایی و بازتاب اسنادی که بعضاً فقط در گنج‌خانه‌های خانوادگی محبوس است؛ لذت این رویکرد پژوهشی را صدچندان می‌کرد. گرد هم آمدن نظرگاه چندمتخصص درباره یک هنرمند و آثارش،

چاپ برگ‌هایی از سند، عکس و نمونه اثر - هرچند موجز و اندک - ما را به چهره‌شناسی هنرمندانی نزدیک می‌کشد که در واقع سال‌ها به‌خاطر نداشتن همین اوراق، از آنان دور بوده‌ایم. در "برگ‌های پژوهش ۲"، که به زندگی برادران چنگیز و رامیز شهوق، منوچهر شیمانی، کوروش ابوطالب امام، یونس قیاض‌ثانوی، سیدحسین مرخانی، ابوالفضل عالی و اصغر محمدی پرداخته بودیم، دایره نگاه ما تبدیل به میدانی شد فراخ‌تر از گونه و گرایش‌های مختلف هنر نقاشی، مجسمه‌سازی، مینیاتور، خط و تذهیب.

اساس تحقیق میدانی بر این بود که بازیابی سند و رؤیت تاریخ، بتواند سال‌شمار زندگی هنرمند را محقق کند. در کنار این، درخواست پژوهش مقاله‌ای و ایفاد سخنرانی از صاحب‌نظران هر حوزه در کنار خاطرات و یادآوری دوستان و وابستگان، در گردهمایی یک‌شب پژوهشی، نکات ظریفی را دسته‌بندی می‌کرد که معمولاً در تاریخ‌نویسی هنر ما صورت نگرفته، اما ضرورت آن به‌شدت محسوس است.

از طرفی، طی برگزاری هرنشست پژوهشی؛ مقالاتی از صاحب‌نظران درباره هنرمندان در ویژه‌نامه‌ای هشت‌صفحه‌ای چاپ و بخش می‌شد که مدعوین، آثاری از هنرمند را در هیأتی پاکیزه می‌دیدند و هم شناخت افزون‌تری از یک‌هنرمند پدید می‌آمد. هر ویژه‌نامه در ضمیمه دوهفته‌نامه تندیس، مربوط به همان تاریخ، منتشر می‌شد و این اقدام نیز، امکان شناخت را برای علاقه‌مندان که امکان حضور در آن نشست نداشتند، و در جای‌جای این سرزمین پهناور زندگی می‌کردند، میسر می‌کرد.

در همین راستا، از میانه نشست‌ها برای تحقق بخشی به مکتوب کردن تاریخ شفاهی هنر معاصر ایران، و به منظور غنی‌تر کردن برنامه، فیلم کوتاهی نیز برای هنرمند ساخته می‌شد که در آن، اعضای خانواده، دوستان و یا منتقدان هنرهای تجسمی از هنرمند و زمانه او می‌گفتند. فیلم‌ها هرچند فقط در شب افتتاحیه تماشا می‌شد و دیگران دسترسی به آن نداشتند؛ اکنون که می‌نگریم، می‌تواند سند جذاب و چه بسا معتبری از جریان‌شناسی نقد و انتقاد و نظریه

اجتماعی و فرهنگی درخصوص این هنرمندان باشد. مجموعه پیش رو به هنر و زندگی محمود زنگنه، سیروس قائم مقامی، بهروز گلزاری، حسن زرین خط، بهزاد گلپایگانی، عباس بلوکی فر، علی اشرف والی و علی کریمی می‌پردازد. تلاش بر این بوده تا به انجای مختلف، سال‌شمار هنرمند را تکمیل و اسناد متفرقه را متمرکز کنیم تا شرایط برای تحقیق تاریخی در آینده برای پژوهشگران این عرصه سهل گردد.

لازم به تأکید است که بدون همکاری همه‌جانبه دست‌اندرکاران سازمان زیباسازی شهر تهران و نگارخانه برگ و همکاری خانواده هنرمند، امکان این سرانجام برای این جانب نزدیک به محال بود. جا دارد که در همینجا از تک‌تک کسانی که در این راه قدم یاری گذاشتند، سپاس‌گزاری کنم.

استقبال دل‌گرم‌کننده از هر نشست و دست‌به‌دست‌گشتن برگ‌های پژوهش ۱ و ۲ را امیدوار کرده که این مسیر را با انگیزه‌ای دقیق‌تر پیگیری کنیم و این یعنی به یاری خدا برگ‌های پژوهش دیگری نیز در راه است.